

Dne 24. října, v středu, oddavky měl v Koňcjedech²⁹⁰ František Vomáčka, syn Václ[ava] Vomáčky a mé dcery Kateřiny a protože můj vnuk, ze vsi Nučic.

[21] Dne 29. října Václav Vomáčka,²⁹¹ vdovy zde v N: 6 a 7, Hotovec, můj vnuk, Anny Hotovcovy, synu mému Ivanovi Vavákovi, vezouce tam dva chlapce zase do školy k P. P. p. p.²⁹² piaristům, an tam již po 3 léta byli, t[otiž] Františka, sirotka po mém synu Josefovi zde v N: 13, jenž umřel r. 1805 dne 10. října, II. Václava, syna téhož Vomáčky,²⁹³ a III. Kateřinu, sirotka po mém synu Václavovi Vavákovi, jenž umřel ve Velence r. 1810 v noci po svátku Hromnic, 3. února.²⁹⁴ Čtvrtý ještě vnuk, Matěj, po Václ[avu] Hotovcovi a bratr toho Karla, jenž tam odjel, byv²⁹⁵ tam 1 rok, zůstal tam a domů na vagace nešel. Pane Bože, rač jim dáti dar svého²⁹⁶ svatého Ducha, aby jejich učení bylo k tvé cti a chvále a jim samým k prospěchu!

Posledního října uvečer začal padat sníh, na den Všech svatých bělelo se všecko od sněhu, na den Dušiček zase sešel, pole trochu navlhla.²⁹⁷ Dne 4. listopadu zas malý deštiček zem zkroutil, ale vždy vorba²⁹⁸ příslušná nebyla; proto přeci lidé žita silí, ač navrchu takměř zůstávalo.

[22] V noci na 6. den listop[adu] přšlo hojněji, a tu již i vorba²⁹⁹ i vláčení lépe se dalo dělat a zrno, již před s[v]. Vác-lavem zasité, teprv začalo vycházet. V brázdách sice bylo vyšlo, ale zas uvadlo; vrchy záhonů až dosavád byly holé a nic na nich nebylo zeleného osení vidět.

²⁹⁰ Konojedy.

²⁹¹ Rkp.: Hottowec ... Hottowcowý ... Obá. – Svátek sv. Vavřince mučedníka 10. 8., sv. Havla 16. 10.

²⁹² Zkratka pro „vysoce důstojné pány“.

²⁹³ Rkp.: Omáčky ... Wellenca.

²⁹⁴ K tomu viz Paměti V, 179. K ostatním cit. příbuzným viz též v Pamětech.

²⁹⁵ Rkp.: Hottowcowi ... bywssi.

²⁹⁶ Rkp.: tweho.

²⁹⁷ Rkp.: v Wečer ... nawhly. – Všech svatých se světi 1., Dušiček 2. 11.

²⁹⁸ Rkp.: wzdy Worba ... předsy ... Sýly ... na wrchu tak měř.

²⁹⁹ Rkp.: Worba ... dosawád ... Holle ... nanjch.

Mezitím cena v obilí i ve všech věcech přibývala. Vlna se platila 1 libra za 5 zl. a místem ještě draže; 1 vejce za 3 krejčary, 1 kapoun 2 zl., 1 husa hladová 5 i 6 zl., 1 koroptev³⁰⁰ 36 i 40 kr., 1 pár holoubat 36 i taky 45 krej./arů/, 1 lib[ra] masa hovězího i skopovýho³⁰¹ 36 kr., vepřový 45 kr.; švestek 8 za 1 kr. To zde se tak platí, v Praze pak všecko dráž.

Nový příklad pro nepřestávající ožralce. Jistý Jan Kalkus, rozený z Kaňku od Hory Kutný,³⁰² bývalý někdy dosti vzhledný a možný jarmareční kramář, jehož já od mnoha let jsem znal, ten, když se kořalky chytil, od dvou koní přešel na jednoho, od toho jednoho přišel k oslu, pak co dřív nosil osel, to již on sám na svých zádech v almárce, však že vždy s kořalkou v šraňcích stál, strhla z něho i tu almárku a on žebrał; ale že přeci kořalky nenechal, zvítězila nad ním, až tak zbídněl, že ho ode vsi ke vsi na voze vozili. Dne 30. října, vyžebrał³⁰³ něco v Nymburce o jarmarce, o to hned s kořalkou [23] zápasil, a dne 2. listop[adu] v Střebestovicích³⁰⁴ 5 žejdlíků když jí vypil, dal se sem do Milčic na voze vézti; děvče jeho vlastní, okolo 14 let staré, bylo s ním. Však ani ono, ani vozka, jenž ho vezl, nevěděli nic; než sem byl dovezen, na cestě umřel, a [když] holka budila³⁰⁵ ho ze spaní, on usnul na věčnost. Pane Bože, rač mu odpustiti!

Dne 13. listop[adu] uvečer zase sníh zemi pobílil. Těchto časů v mnohých místech hovězí dobytek hynul, i také zde v Milčicích i v Sadský.³⁰⁶

14. téhož začalo mrznouti a tuhý mráz držel do 16. téhož, a tuť vorba³⁰⁷ přestala.

Malíř Petr Brandl kdy umřel? Mnozí historici i čtenáři žádostivi jsou³⁰⁸ vědět, kdy, kterého roku a dne na Horách Kutných

³⁰⁰ Rkp.: Wlnna ... Korotpwa.

³⁰¹ Rkp.: Massa ... Skopovýho ... Wepřový.

³⁰² Rkp.: Kuttný ... od dwauch ... wzdy ... w Srancých ... zněho ... předsy ... swjtězyla.

³⁰³ Rkp.: Wyžebrałsi nětco w Nimburbce ... westi.

³⁰⁴ Třebestovice.

³⁰⁵ Rkp.: Onno ... a Holka budiwssi ho.

³⁰⁶ Rkp.: Sadsky.

³⁰⁷ Rkp.: Wworba.

³⁰⁸ Rkp.: žádostiwj gsauce ... Kuttnách Onnen.

onen znamenitý malíř Petr Brandl umřel; v /po/ 5/1 letech nyní
teprva toho jsem dosáhl z knihy mrtvých tamního arciděkan-
ství ve Jihlavě³⁰⁹ obdržel.
Umřel tehdy 1./éta/ 1735 dne 24. zari v domě U černého ko-
níčka, kdež nyní jest N: 314. Zpráva o jeho posledním ztvobití:
Když on v Hoře Kutné do nového kostela s [v]. Jana Nep./omoc-
vání některých vrchností, jímž byl budto obraz nedodělané
[24] zanechal, aneb v křemách, v městech a na panstvích za piti
dlužen zůstal,
neb on maloval slavné,
ale piti³¹⁰ hlavné,
a ačkoli v zamcích hraběcích, knížecích, v klášterech, v mės-
tech, kde maloval, velkou váznost a jisti piti dosti měl, proto
přeci³¹¹ v hospodách nejraději pil a dlužen zůstával; aniž o šaty
se staral, jen takové měl, jakž kde v zámku neb v městě neb
v klášterě dostal. On některý obraz 200 zl., 300 i 500 zl. place-
ný měl, avšak než jej dodělal, již ty peníze mimo jeho darmo-
dávanou³¹² chutnou stravu i piti přeci jen v hospodách byl pro-
pil, ano ještě dluhy vzdělal. A takž i v Kutny³¹³ Hoře se stalo,
tehu a zvláště šenkýřů byl arestem zatknut, kdež chytil se ho
žijví nerád, radni kutnohorský³¹⁴ a zav³¹⁵ jej z arestu, v svém
domě U černýho konička, kterýžto dům také slouí Lutnovský
a má nyní N: 314, pod schody jej složil. Když pak noci chlad-
né byly začaly, dal ho do jednoho malého pokojička v síni a tam
svátostmi jsa zaopatřený umřel, jak vejs.³¹⁶ [25] Když já toto
při, ještě jest živ v témz domě pan Hynek Sránek, syn téhoz

p. Vaclava, narozný r. 1730, a on pravi, že trošku pamatuje
téhoz Brandla, když v tom pokojičku umřel; ten jest letos starý
80 let.

Mnohé povídačky o něm jsou, já jen jednu zde přisadím,
kteřá bliž od nás se pravdivě stala. L./éta/ 1730 v hospodě na
silnici videnské, bliž od Kolína, slove Zlaté slunce, Brandl, ač
peněz neměl, však hojně tam pil. I přijel tam na pole dne z Vidně
jedouci nejvyšší p. purkrabě pražský hrabě³¹⁷ Kolovrat, jemuž
Tlustý říkali, a ten byl obz [v]láštní milovník kumstovných ob-
razů, ano i Brandlových, a neznav³¹⁸ až posud Brandla, pro-
cházej se, než oběd byl, ptal se šenkýře i Brandla v síni pjičtí-
ho, zdalíž by znali Brandla. Brandl, ač pana znal, nepřihlásil
se a šenkýř řekl, že nezná. Tot Brandl vida, že jest tu voda na
jeho mlejn,³¹⁹ vyšel na dvůr hledat barvy, neb s sebou nic ne-
měl, a našel tam zánovní S. V.³²⁰ sráčku. I vypučil si od šenky-
ře javorový bílý talír, na kterémž tou sráčkou a místo penzi-
ku³²¹ přstem vymaloval jeden cuk³²² aneb kus tak krásně, že
nebylo znáti, [26] čím by malováno bylo, i čemuž mu palčivé
slunce dopomáhalo. Ten když skrz lokaje nahoru poslal, učinil
oučet s šenkýřem, něco přes 3 zl., a dav³²³ ten kousek papíru
šenkýřovi, řekl, aby témz pánovi jej poslal, že on mu zaplatí,
a sám hned šel pryč. Pan zamíloval obz/v/láštně ten kus a po-
myslil sobě, až někdy Brandla dosáhne, že jej s tím stihati bude,
i poslal pro autora,³²⁴ ale on byl pryč. To, co šenkýř napsáno
měl, rad zaplatil.

Potom v Praze, doplav se /na/ Brandla, poslal pron, chtěje
ho tím kusem teprati; ale jak Brandla uzřel,³²⁵ hned poznal, že

317 V rkp. prázdne místo pro křestní jméno. – Minčen Filip hr. z Kolowrat Kračkovský
(1686–1773), významný stavovský politik a sběratel umění.
318 Rkp.: Wjdenske ... Neywigsj p. Purkrabě Pražský ... Kollowrat ... heznawse až
podsud.
319 Rkp.: wjda ... Mlejn.
320 S. V. = Sit venia (latinsky „s odpuštěním“).
321 Penzik = šátec (z latinského pensillum).
322 Cuk = z německého der Zug „náčr“ – Rkp.: cuk aneb Kuss.
323 Rkp.: na Horn ... něco ... adadanc.
324 Rkp.: rka ... ho Podal ... Obzláštne ... sijn stihati ... Authora.
325 Rkp.: doplawse ... kussem teprati ... vzdrel.

309 Rkp.: nyi ... Knhy ... Weglah.
310 Rkp.: Sprawa ... Kutne ... dopissowani ... w Mestach ... Pj.
311 Rkp.: Hrabčetych, Knjzetych, w Klasterach, w Mestach ... předsy.
312 Rkp.: Mjmo ... dawane Chutne Zdrawy ... předsy.
313 Rkp.: Kutny ... wzlástě.
314 Vaclav Sránek se Brandla ve svém domě ujal 3. 4. 1735.
316 Rkp.: wags ... leih.
317 Rkp.: Rádny Kutnohorský, wzawse ... v Čerwyho ... nyi.

sám Brandl byl, jenz tyž kus dělal, i vzal Brandla do velké vāz-
nosti. A tak na hospodě U zlatého slunce bylo Brandlovi v po-
mahání – slunce zlatě.

Jina, smēsnejšī historie na též hospodě stala! Tenyž pan
hrabě Kolovrat v časn svého nejvyššīho purkrabovani by³²⁶
jednou také na té hospodě na pole dne, po znech, tof na pan-
ských polch od dvora kejského (nymī jest z něho ves a slove
Sī[e]g[e]ld³²⁷) v strnišī svīnský dobytek pasonci pasák, ženaty,
obstarozni – tehdāž rīkavali svīnāček³²⁸ – u samě hospody pasa,
sām [27] v též hospodě v smī, rovně co Brandl, opīly byv zpi-
va³²⁹ a svou vāli čiml, amīz z přīchodu toho slaavného pana
(jehož však neznal) co ulevil. Pan hrabě vida ho tak v plandě³³⁰
veselého a čutně pīčīho i zpřīvajīcho, optal se ho: „Cloveče,
kdo jstě vy?“³³¹ I řekl on: „Pane, já jsem jeden cisarský slu-
žebnik a mám na starosti mnoho.“ I řekl pan hrabě: „V jaké-
pak službě cisarské stojīte a co na starosti máte?“ Odpověděl
on: „Pane, tuhle nedaleko je cisarský dvīr a já [j]sem z toho
dvora panský svīnāček, a tyhle všeky svīně,³³² jak je vidīte“,
bylo je vidēt ze smě, „mām na starosti.“ I zasmal se pan hrabě
a dal mu za to tvrdý tolar. I rozneslo se to daleko a on se tím³³³
všudy pochloubal.

NB. Rok a den smrti Brandla žadajícím odešlu do Prahy, do
Budějovic Českých, Králově Hrade, Brna a do Rakous k Sva-
temu Hypolitu tamnímu panu Antoniovi Šramkovi, jenz z toho
domu pochāzi, v němž Brandl umrel.³³⁴
16. listop[adu] navečer hustě zas přšlo i v noci, potom i více
malých deštíku přichāzelo, a tut začaly dávno setě pšenice
a zita vychāzeti.

- 326 Rkp.: Ten tyž ... Kolovrat ... Neywssajho Purkrabovani bywssi.
327 Rkp.: Strnjssst Swjnsky ... Passancy ... Swjnāček.
328 Rkp.: Passanc ... bywssse Spjal.
329 Rkp.: Passanc ... bywssse Spjal.
330 Planda = sejska kosile, rozhalenka.
331 Rkp.: widance ... Spjwagīcho ... wy.
332 Rkp.: Cysarsky ... Swjnāček ... Swjnc.
333 Rkp.: smī ... Brna ... Hipolytu.
334 Antonm Šramek, vnk kutnohorského radního, byl vrehnm ve Svatém Hypolitu
(Sankt Pöten) v Rakonsích.

[28] Dne 28. rījna odjel do uherské země, své vlasti, Jirk

Fazekās, pastor švejcarský ve vsi Kšēlich,³³⁵ zastekna sobě, že
na tu službu neb roční plat, jejž dostāva, pro drahotu žīv byt
nemūže. Ty pak dary, co prve podtrzeni dāvali, chleb, pšenī-
non mouku, kolāce, vēnce,³³⁶ maslo, sejry,³³⁷ druběz, prasātkā,
jehnātkā, uzene maso a jiné všelike věci, to jiz přestali dāvati,
ano i ty jim povinne peníze s ourādnm dopomāhānm a s exe-
kuci vymāhane³³⁸ byti museji.

On se několikrát mnohým katolīkm prohlāsil, obz[vlāstě
janovi Vavākovi, rychtārī lstiborskýmu,³³⁹ žeť by viru katolic-
kou ihned přijal, kdyby svého gruntovnīho dědicvi a možnych
přatel v Uhrích neměl; že se sám přesvědčuje, že vira katolīckā
jest nejjsī a nejspasitelnējsī a že všekka jina učemī jsou lidskā
a marna.³⁴⁰

NB.³⁴¹ Roku 1812 dosazen tam mēsice māje za pastora Josef
Kratochvīle, rozený Čech z panství roudnického, kterýz z moz-
nosti a čnuti svého otce, senkyře, učil se v Přespurku v Uhrích
v školāch kalvīnských, a tam zamiloval si jednu katolīckou
pannu, a takž jsa tu jiz ve Kšēlich usazeným pastorem, poslal
si³⁴² pro ni, kterā na poště přijela, dle jiz první ūmluvy, že kato-
līckou zūstane. S tou on se dal v kostele přīstoupnīskem tīkrāt
prohlāsi a pokatolīcku v kostele témz skrz p. dēkana Brauna
oddati.
[29] Dne 26. listop[adu] slouha obecni Čermāk vystoupiv³⁴³
ze služby své, když tak zde na novou mōdu mladī sousedi sta-

- 335 Jiri Fazekās (Vlastnē György Fazekas) pochāzel ze znāme kalvīnskē rodiny v Mi-
skolci a byl superintendentem reformovane kalvīnskē cirkve v Čechāch se sídlem ve
Kšēlich od 1794. – Rkp.: na Wečer ... Seite ... Sawegcarsky.
336 Podle Jungmannova Slovníku česko-německého věnec je plitence, pečivo z mouky.
337 Rkp.: Segry, Druběz.
338 Rkp.: vymāhane.
339 Rkp.: Lstiborskýmu ... žed ... y hned ... Dēdicstwi.
340 Rkp.: Katolīckā ... Lidske a Marne.
341 Rkp.: Vavākiv přips z doby o dva roky pozdēsī.
342 Na poště = poštovnm dostavnikem; Josef Kratochvīl byl superintendentem české
kalvīnskē cirkve do 1815, v Evangelickem pamātmku není uveden zřejmě pro smī-
šený snatek; Přīstoupim = Přīstoupim. – Rkp.: gsy pronf ... Přīstoupnīskem III.
343 Rkp.: wystaupna ... Sausedj ... et.

[61] Okolo Prahy již 26. Juni začaly se žně. Já, jed⁴⁵² tam dne 28. téhož, již jsem mnoho požatého a sekaného obilí viděl i také svázané v mandelích.

Item 1 libra aneb 1 žejdlík soli platí se za 30 kr.; 1 lib[ra] železa za 1 zl. 30 kr.; 1 teletina vydělaná 25 zl.; 1 lib[ra] podešvů 8 zl.; 1 kosa travní 8 a 9 i 10 zl., [47] 1 kosa ječná neb hrabič-ná⁴⁵³ 18 a 20 zl. i 25 zl.; 1 lib[ra] kafe⁴⁵⁴ 16 a cukru 16 zl.; to obé bylo již taky za 20 a 22 zl. Každý kupec, jenž v Praze kafe⁴⁵⁵ a cukr dostati chce, musí míti od doktora neb felčara vy-znamenání⁴⁵⁶ lidu, kteří v tom městě pro zkrácení svého zdraví bez kafe býti nemohou, a tak ji dostane.

Tabáku 1 lib[ra] kuřlav[ého] 3 zl. 40 kr., 1 lot 7 1/2 kr., šňup[avého] 8 /zl., 1 lot/ 13 1/2 kr.; 1 sáh dříví dubového z pan-ského forotu 20 zl., pařezového, všelijakého a krátkého 10 /zl./.

Item: Podle toho vysazeného slevuňku bankocedul musí se platit mejto⁴⁵⁷ neb clo, a sice za 4 groše 1 zlatý aneb zlatka, za 8 grošů dvouzlatka. Item /za/ psaní na počtu dávající, jež za-sluhuje 7 krejca[arů], musí se dát 35 krejca[rů], tolikéž štem-plovaný papír 5krát tolik vejplaty má.

V polovici dubna prohlásilo se, že staré jakékoliv důchoden-ské resty a taky i roční povinnost do posledního dubna v plných bankocedulích odvésti se může, ale od 1. máje již dle slevuňku, totiž za 100 zl. 20, za 50 /zl./ 10 atd.⁴⁵⁸

[48] Dle toho slevuňku aneb pádu mají se pozorovati a vy-počítati všecky jakékoliv dluhy a kapitály, gruntovní šacuň-ky⁴⁵⁹ a v kasách sirotčích složené peníze, a to od 1. ledna 1744. roku dle toho financpatentu do r. 1802, načež v patentu tiště-

⁴⁵² Rkp.: gedaucy.

⁴⁵³ Podle Jungmannova Slovníku se odlišovala kosa travní neboli senná – prostá ko-sa – od kosy obilní (ovesné, hrabičné), která byla opatřena hrabičí.

⁴⁵⁴ Rkp.: Kossa trawnj ... Kossa ... Koofe.

⁴⁵⁵ Rkp.: Kofee ... feldssara ... pro skrácení ... Kafee ... tak gegdostane ... ssnup.

⁴⁵⁶ Ve smyslu označení, soupis.

⁴⁵⁷ Rkp.: Bancocedul ... Megto ... Počtu ... genž ... weglaty ... gake kolyw ... Pln-ných.

⁴⁵⁸ Šlo o patent z 12. 4. 1811. Dluhy na daních se mohly splatit do konce měsíce dubna podle staré měny, od 1. 5. 1811 v navýšení podle znehodnocené měny.

⁴⁵⁹ Určení hodnoty pozemků, podle čehož se počítala daňová zátěž.

ným⁴⁶⁰ každý rok a každý měsíc jistý běh – nyní praví⁴⁶¹ kurz –, zač kdy jedno sto zlatých pozorováno a vypočítáno býti má, se představuje, a mně možné není, abych tu vše vypsati mohl.

Protož podle toho každý řemesník a handlíř na svém zboží, co chtěl a mohl, přirážel a zvláště⁴⁶² sedlákům všudy všecko předraze až nad míru a víru se cenilo a prodávalo. A oni k tomu své roční daně též podle toho pádu, to jest se slevuňkem 100 zl. za 10, platiti musili, avšak proto na svém prodeji obilném nic nemohli přirážeti, nýbrž nechati, jak všeobecně platilo.

Když pak již sama od sebe cena až přes 20 zl. na žitě chápa-la,⁴⁶³ toť přišla taxa, jak v Praze, tak v zemi, dle které se měla dávat pšenice za 30 zl., žito 19 zl., ječmen 14, oves 9 zl.; ale for-mani a Pražané sami od sebe přes taxu 1, 2, 3, 4 i 5 zl. dávali.⁴⁶⁴

[49] Zásmyky. Když tak letošního roku ještě ten slzavě a dlouho žádaný, překrvavý a předrahý svatý pokoj se užíval a dosavad s velikými starostmi a usilováním s citlivostí všeho lidu – i kostelů⁴⁶⁵ – se vyplácí, ale přeci proto radostně se užívá (dejž Bůh dále!), tuť nenávistník pokoje a rozsévač bouří a růz-ností Lucír⁴⁶⁶ šerednou rohoži plésti začal, a to v kraji kourim-ském na panství Zásmykách takto:

Tamnímu direktorovi hospodářskému, jenž slove Jan Kříž a jest z Libně od Prahy rodič, zdálo se za spravedlivé a slušné, když on taky zas na sedláky – jako na Šimona Cyrenského⁴⁶⁷ – nové kříže složí, tím fiškus⁴⁶⁸ svého pána rozmnoží, ale sám k němu nic nepřiloží. Protož předepsal a nutil sedláky, aby kromě již dávno uloženého urbárního platu⁴⁶⁹ každý se uvolil

⁴⁶⁰ Rkp.: Gake kolyw ... Capitally ... Kassách ... Pattentu tistěným.

⁴⁶¹ Rkp.: prawěgi.

⁴⁶² Rkp.: wzlásstě ... danně ... wsse Obecně.

⁴⁶³ Ve smyslu stoupała.

⁴⁶⁴ Obilná taxa, taxa na ceny obilí.

⁴⁶⁵ Kostelům bylo po státním bankrotu z ledna 1811 zabaveno ve prospěch státních fi-nancí množství stříbných a zlatých předmětů. – Rkp.: dosawád ... předsy.

⁴⁶⁶ Lucifer, ďábel.

⁴⁶⁷ Míněn Šimon z Kyrény, který byl nucen nést Ježíšův kříž na Golgotu. – Rkp.: Ssjmona Cyrrnenskeho ... cossy.

⁴⁶⁸ Zde ve smyslu jmění.

⁴⁶⁹ Míněna dávková povinnost sedláka vůči majiteli panství.

cosi mnoho panských polí vzdělati aneb podle dnů i jiné panské práce vykonávati, a tudy myslil zase robotu (jenže její jméno zatajil) vzbuditi a založiti. Když pak sedláci k tomu, co předepsané a od něho vyrčené měli, k tomu svoliti nechtěli, za buřiče je vyhlásil a sobě ku pomoci a k přístrachu sedlákům ulány [50] od nymburské hlavní štací regim[entu] Švarcenberk⁴⁷⁰ povolal, a rozdav⁴⁷¹ je po vesnicích sedlákům na exekuci, tak je soužil a trápil a že to s povolením pána země jest, jim mluvil. Mezitím každodenně pro některé posílal a v zámku bitím strašil i lehat poroučel – kaprál od ulánů stál s holí jako k bití připravený k tomu přístrachu –, a tuť všelikými tvrdými i mě[k]kými slovy na ně mluvě podpisy vlastnoruční na nich vynucoval; a vždy jen jednoho samotného povolával. Ale nic nedosáhl, jen to od každého slyšel: 1. to, co na nich míti chce, aby od císaře pána vydané ukázal; 2. když jejich milost[ivá] vrchnost bude potřebu míti buďto v práci polní, aneb v jiné, že oni dle oznámení rádi na tu práci pojedou, jen aby žádné ouklady aneb úlohy v počtu dní aneb polních lánů nikdy neměli a nuceni nebyli.

Když jiného nic na nich vymoci nemohl a bít je nesměl, zůstáno na tom a ulání jeli domů aneb k svému regimentu. Jak by mnoho zlého tu i jinde z toho povstati mohlo a dle té pověsti, že na Zásnucku robota se začíná, jak lidé horlili, to sobě každý moudrý může pomysliti. A to by se stalo skrz jednoho nepříznivého člověka!

[51] Z novin N: 13, 14, 15 a 16. NB. Tato 4 Nra⁴⁷² jsou obsažena ve dvoutýhodním vydání, a to sice dne 13. a 20. dubna.⁴⁷³ V těch jsou samé zprávy o narození a radovánkách císař-

⁴⁷⁰ Hulánský pluk tehdejšího generála jízdy a později polního maršála Karla knížete von und zu Schwarzenberg (1771–1820), který působil i diplomaticky, 1808–1809 byl vyslancem v Petrohradě, 1810–1812 v Paříži. Jeho pluk měl 1811 velitelství v Brandýse nad Labem, vojáci nosili kalhoty, kabátec (kurtku) i čapku zelené barvy, výložky šarlatové.

⁴⁷¹ Rkp.: Nimburske... Sswarcenberk ... rozdawsse ... mezy tím každadeňe ... possylal ... vlastnoručnej nanjch wynutcowal ... wzdy ... Rádj ... Nutcenj ... na njch wymociti.

⁴⁷² Numera.

⁴⁷³ Po 12. čísle z 23. 3. 1811 bylo vycházení Krameriových novin zastaveno na 14 dní „pro obtížnost štemplu“ (na tzv. novinářský kolek měl každý čtenář do konce pololetí připlatit 1 zl. 30 kr.) a vydány dvě nepolitické přílohy, až číslo z 13. 4. se počítalo jako 13., 14. a 15. č. najednou. Číslo 16 vyšlo již normálně, tj. 20. 4.

ského prince⁴⁷⁴ v Paříži, které se stalo dne 20. března v 9 hodin ráno, v středu a den sluneční, kteráž slove středopostí. Nejprv bylo tam všemi zvony zvoněno a 101 rána z kusu⁴⁷⁵ vystřeleno, a to se též po všem francou/z/ském panování konalo. Pak 31. března v kapli paláce Tulieri⁴⁷⁶ byl princ prozatím pokřtěn a králem Říma jmenován i rytířstvím železné koruny poctěn. Jaká všudy sláva v rozličném umění a strojbách⁴⁷⁷ se prohlašovala a viděti se dala, nemožné vypsati.

Toho dne zde v Čechách okolo hodiny 11. před poled[nem] na jasné obloze bylo viděti okolo slunce kolo a podál od něho k straně 1/2noční zase jiné kolo a mezi těmi koly⁴⁷⁸ k straně západní tři štrychy⁴⁷⁹ aneb prouhy zase jedním štrychem přesažené, což takto může se ukázati.

V Nymburce o jarmarce mno[ž]ství lidu to vidělo i mnozí jinde, komu se událo v tu hodinu na slunce patřiti. Byla⁴⁸⁰ pak ta kola barvy temné, ne tuze jasné. Odjinad žádná zpráva o tom nejde.

[52] Když se to v Nymburce od těch, jenž to viděli, zpověstilo, i já o 1/2dvanácté⁴⁸¹ hodině k slunci jsem se díval, ale již nic neviděl. Zde tak, jakž jiní pravili, jsem to předočnil.⁴⁸²

Z Paříže tento chronographicon skrz noviny vůbec se představoval:

ECCe prInCeps RoMae aD Vota EVropae [1811].

Ejhle kníže Říma, jak žádala Evropa.⁴⁸³

Zajisté ani v knihách čteno, ani kdy za dnů našich slýcháno nebylo o narození aneb očekávání porodu kterého císařského neb královského prince, jako bylo a jest nyní o narození téhož

⁴⁷⁴ Napoleonův následník Napoleon II. Bonaparte zvaný Orlik (1811–1832), od 1818 vévoda zákupský, dožil na dvoře svého dědečka, rakouského císaře Františka I.

⁴⁷⁵ Kus = moždík, krátké dělo.

⁴⁷⁶ Správně Tuilerie. – Rkp.: obsažená ... dwau tyhodnjm ... Spráwy ... prozatim.

⁴⁷⁷ Strojby = zvukové a světelné efekty, představení.

⁴⁷⁸ Rkp.: kolami.

⁴⁷⁹ Další dvě slova byla dodatečně připsána zdola.

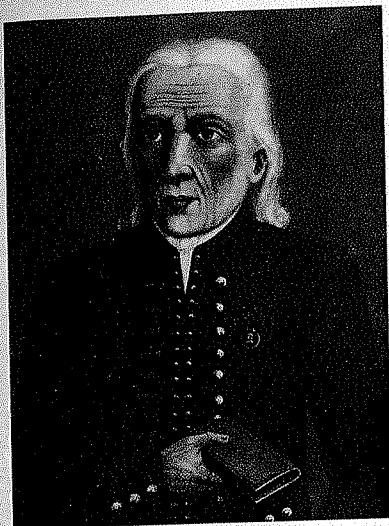
⁴⁸⁰ Rkp.: Byly pak ty ... od gínad ... spráwa ... Nimburge ... Spowěstilo.

⁴⁸¹ Slovo „půldvanácté“ se čte dohromady.

⁴⁸² Předočniti = zobraziti, vypočbniti.

⁴⁸³ Srv. Krameriovy noviny, 1811, s. 97.

František Jan Vavák

(1741–1816) byl největší z českých selských písmáků. Bez školního vzdělání samostudiem dosáhl značného kulturního rozhledu. V první buditelské generaci se uplatnil jako autodidaktický kronikář, veršovec, hudebník, zeměměřič a kartograf, úspěšně hospodařil na svém statku v Milčicích u Poděbrad, věnoval se rostlinné i živočišné výrobě a ovocnářství, vyráběl si vlastní nástroje. Od 1774 byl obecním rychtářem, zasloužil se o uplatňování zákonnosti i praktické náboženské tolerance. Vrcholem jeho díla jsou sedmisvazkové Paměti, deníkové záznamy, v nichž doznívá lidová barokní zbožnost a ozývá se vysoký stupeň národní i stavovské uvědomělosti. Prvních pět svazků Pamětí vydal v letech 1907–1938 církevní historik P. Jindřich Skopec (1873–1940), zbývající dva svazky z období 1810–1816 za protektorátu edičně připravovala Pekařova žačka Stanislava Jonášová-Hájková (1903–1985). Z její pozůstalosti byla revidována a dokončena jejich edice spolu s úvodní studií.

Prameny k dějinám českého myšlení

PAMĚTI

FRANTIŠKA JANA VAVÁKA,

SOUSEDA

A RYCHTÁŘE MILČICKÉHO

Z LET 1770–1816

KNIHA VI–VII (1810–1816)

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum
2009

11